

Bahri KARADUMAN

Ömer Asım Aksoy Ödülü, yaşamı boyunca Dil Devriminin ödünsüz savunucusu olan ve 30 Ekim 1993'te yitirdiğimiz Ömer Asım Aksoy'u dilci ve devrimci kişiliğiyle yaşatmak, düşünce ve yapıtlarını gelecek kuşaklara aktarmak amacıyla Aksoy ailesi ile Dil Derneği'nin düzenlediği çok saygın bir ödül.

Ömer Asım Aksoy'u Türkçeye gönül vermiş, özleştirmeden yana herkes yakından tanıyor; ama çok kısa olarak bazı bilgileri anımsatmakta yarar görüyorum. Gaziantep doğumlu, öğretmen, hukukçu ve milletvekili. 1941'de Türk Dil Kurumu yönetim kurulu üyesi. 1950'de milletvekilliği bitiyor ve tüm zamanını Türk Dil Kurumu'na Dil Devrimi yolundaki savaşıma ve yazmaya, üretmeye ayırıyor. 12 ciltlik Türkiye'de Halk Ağzından Söz Derleme Sözlüğü, 8 ciltlik Tarama Sözlüğü onun yüce çabalarıyla oluşuyor. 3 ciltlik Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü'nü hazırlıyor. Kurumda uzun yıllar Derleme ve Tarama Kolu başkanlığı ve genel yazmanlık görevlerinde bulunuyor.

Bizlere ışık olan "ÖZLEŞTİRME DURDURULAMAZ" sözü de sanırım tüm çabalarını dile getiren çok önemli bir özdeyiş.

Ömer Asım Aksoy ödülünün ilkini 1995'te Viranbağlar adlı romanıyla Necati Cumalı alıyor. 2010'da ödülü kazanan, Şeytanminareleri romanıyla sevgili Hidayet Karakuş. Bu yıl da Küçük Taşlar İklimi adlı şiir kitabıyla sevgili Halim Yazıcı. (Bu üç sanatçının ortak noktaları: İZMİR)

Ozan, yazar ve çevirmen Özdemir İnce, bir yazısında "Çağdaş şairin işi zor. Çünkü sözünü, sözcüğünü içine oturtacağı hazır bir ölçü, hazır bir kalıp yok. Her şiirin özgün bir biçimini, özgün yapısını, özgün ses ve anlam katmanını tek tek ve örneksiz yaratmak zorunda." diyerek önemli bir saptamada bulunuyor. Bu düşünceyi biraz açıklama gereğini duyuyorum.

Geleneksel şiirde uyumu sağlayan iki önemli kavram vardır: Ritim ve armoni. Ritim, ölçü ve uyakla elde edilir. Klasik şiirde "aruz", halk şiirinde ve ulusal edebiyat döneminde "hece" ölçüsü kullanılmıştır. Günümüz şiirinde ölçü söz konusu değil. Hiçbir ozan da uyağa sığınmayı, şiir için uyağın zorunlu olduğunu düşünmez. Armoni sözcük seçimiyle ilgilidir; ses düzenini içerir. Parçalarla bütün arasındaki ahenkle oluşur. Armoni "aliterasyon" ve "asonans"ı ön plana çıkarır. Hece ya da ünsüz tekrarlarıyla aliterasyon, aynı ünlü kullanımıyla asonans elde edilir. Sesi bulabildiği ölçüde şiire yaklaşır ozan. Halim Yazıcı şiirinin özelliği de bu noktada başlar. Şiirinde şiir için gereken sesi bulduğu için sıradan değil özel bir şiirdir o.

Dilin sürekli yenilendiği, değiştiği, geliştiği bilinen bir gerçek olduğuna göre eski şiirin sesinden günümüze pek bir şey kalmamıştır. Bazı eleştirmenlerin gençlere "kendi şiir geleneğimizin özgün sesini sürdürmeleri" öğüdü, bu bağlamda gerçekçi değildir ve yol gösterici hiçbir nitelik taşımaz. Gelenek, varlığını sürdürme, kendi kendini yaşatma anlamına gelir. Eski şiir, varlığını sürdürüyor, kendini yaşatabiliyor mu ki genç ozanlar, onun sesinden yararlınsın. Bu nedenle gençlere söylenmesi gereken söz "eski şiiri okumaları,

değerlendirmeleri, şiir estetiğinden yararlanmaları ve alt kültür olarak özümsemeleri” olmalıdır.

İyi şiire ulaşmak kolay değildir. Esin perisi anlayışı, şiirin ciddiyetiyle bağdaşmaz. Emek ve sabırla oluşmuş çileli bir yolculuktur ozanlık. Bu yolculukta sağlam bir dünya görüşü, anadil bilinci, o dili çok iyi kullanabilme yetisi, amaca ulaşabilmekte en önemli yapı taşlarıdır. “Bir tek gören gözüm ve kalem tutan iki parmağım kalsın; yeter ki ben iyi bir şiir yazayım.” demişti Dağlarca. Bu söz, her şiir sevdalısı için unutulmaması gereken bir özdeyiş olduğu gibi usta ozan olabilmenin gizlerini vurgulaması bakımından da önemli.

Değişen şiir dili ve şiir söylemi, iyi bir bellek ve yaratıcı zekâ gerektirir. Hiç kullanılmamış imgeler, söz dizimindeki çarpıcılık şiirselliği belirler. Alışılana, bilineni değil; alışılmamış, bilinmeyen dil estetiği içinde dizelerine yansıtılabilen ozan, başarılı olur. -Ki bu özelliklerin tümünü Halim Yazıcı şiirinde görüyoruz- Bu nitelikler kalıcılığı sağlar, ozanını unutulmaz yapar.

Tüm zorluklarına karşın ozanına geniş olanaklar da sunar şiir. Yeri, yurdu yoktur şiirin; ya da her yer, her şey yeri yurdudur şiirin. Göz erimleri sonsuzluğa ulaşır. Yeter ki ister bilinçle, ister duyguyla o erimin içinde olsun ozan. Şiir ülkesinin bireyi olabilen ozan, özgürlüğe uzanır; kalıplardan kurtulur; dil, din, ırk ayrımından soyutlar kendini. İnsandır onun için önemli olan. İnsanın olduğu yerde, aşk, sevgi, özveri vardır, umut vardır. Aşkın, umudun olduğu yerdedir Halim Yazıcı ve Halim Yazıcı şiiri.

Şiire adadığı ömrü önemli ödüllere taçlandırılan Halim Yazıcı, Küçük Taşlar İklimi’yle ozanlığından damıttığı özsuğu, yürekte iz bırakacak dizelerle okuruna sunuyor. Bunca yılın birikimiyle oluşan bu son kitap, her tür arayış ve etkinin uzağında kendi şiirine yoğunlaşmış bir ozanın özgüvenini sergiliyor.

Küçük Taşlar İklimi’ne uzanıyorum.

Hayal kırıklıkları, umutsuzluk, yeni yangınlar, yanlıgılar içindedir ozan. Hangi sözü bulup çıkarsa “dağların kör kuyusundan/ aynı yanardağ aynı gözyaşı” diye yakınır, ilk şiirinde. Oysa sevgi de sevgili de egemendir tüm yaşamına. Sevdanın rengi, “milattan çok önceydi/ ben en çok seni sevdim” dediği sevgilinin renkli kişiliği büyülemiştir ozanı; ama hep kaçmışlardır ondan. Her kaçış bir ölümdür onun için: “çok ölü verdim sen bilmedin/ elim sende ölüverdim” der hüznü. Şiire sığınır. Şiirdir onu yıkılmışlıktan kurtaran. “anne basit şiirler yazmalıyım/ basit dizeler emzirmeli ömrüm”, “elimde cımbız/ mısraları ayıklıyorum” der. Sığınağı dizelerdir. Kent boğmaktadır ozanı. O girdap, rüzgârında aşk dallarını kırmıştır. Ayların geldiği yerdir ülkesi. Kırık bir kalple döner doğduğu yerlere. Uzaklaşırken seslenir: “beni düşünme”. Yine de muhtaçtır sevgiye. Doyumsuz sevgilere açıktır gönlü. Kaçış yanlıgıdır. Seslenir içten:

“kalbimi uzatıyorum/ yeraltından yeniden/ sıra aramadan/ sev durmadan/ diyorum sana/ çiçeklerim solmadan”

Doğayla iç içe; ama o güzelliğın yaşanmadığı bir çocukluğun burukluğu içindedir. Acılı, çileli bir yaşamın izlerini taşımaktadır hâlâ. “ey bizi içine alan rüya/ ne olduysa yeniden büyüdük/ kimseler görmeden / vurduğumuz yerden” dizeleri kızılık topladığı köy yollarının hüznünü de taşır. Yaşamındaki mutsuzlukların simgesi “ölü çocuklar”dır. Tüm çocukların yası dağlar yüreğini. Şiir de avutamaz o zaman. “ne şiirler akıyor yatağına/ ne de

zaman/ kalansa/ kalbinde cevahir/ şarkısı ölü çocukların” diye içlenir. Ölü çocukların şarkısı, dağların yüzü kadar eskidir.

Sıkıntılar, yaşanmışlıklar olgunlaştırmıştır ozanı. Yaşamdan çok şey öğrenmiştir. “yeniden yaşa/ deseler bana/ yine aynı/ cehennemi yaşarım/ iyi ki vardı/ olup bitenlerim” der. Pişmanlık duymaz hiçbir şeyden; ama çelişkili duygulardan da kurtaramaz kendini: “şiiirime sus işareti/ versem de/ alıp gitsem aklımı/ gelmesem kendimden/ ağzında dursam/ yanardağım” diye dile getirir çıkmazlarını. Yorgundur, yıpranmıştır yüreği.

“ben deniz olsam/ sen yorgan/ gelsen üstüme/ serilsen ipekten/ uyusam/ hiç uyanmasam” dizeleriyle dinginliği arar.

Halim Yazıcı, kısa dizelerin ustası bir ozan. “su gibi/ içime aktı/ yalnızlığım” örneğinde olduğu gibi birkaç sözcükle oluşturduğu yalın anlatımı benimsiyor genellikle. Yoğunlaşma, derinlik de belirgin yalınlığın yanında. “kiraz çekirdeğinden/ çocuktuk”, “nasıl çıksam/ kanından şiiirimin” gibi çok etkili söyleyişleri var. Duyumsadıklarını aynı hüznle okuruna da duyumsatıyor. Etkileyici, düşündürücü imgeleri bu yalınlık içinde verebilmek, Yazıcı şiiirinin önemli özelliği. Şu dizeler bunun çarpıcı örnekleri: “yüklemle yer değiştiren/ ömrüm zarfıyla açılıyor”, “hayat dediğin/ nehirden ten”

Az önce belirttiğim gibi şiiirin etkileme gücü, içerik ya da iletiden çok söyleyişten gelir. Şiiirdeki iç ses, müzik, sözcüklerle ulaşılan “ses”i ön plana çıkarır. Sessel bir dil olan Türkçenin iyi kullanılması, dizelerdeki sözcükler arası uyum, şiiirselliği yaratır.

“seni bekliyorum/ ucunda uçurumlarım”, “yana yıkıla/ devril bir daha/ devrimlere”, “ne şiiirler akıyor yatağın/ ne de zaman” dizelerinde olduğu gibi dilimizin ses güzelliğini şiiirine özenle yansıtır ozan.

Bu özen, şiiire duyduğu saygı, Halim Yazıcı şiiirini üst düzeye taşıyor ve ozan, günümüz şiiirinde ön sıralardaki yerini alıyor.

Sağlık Emekçileri Sendikası, Homeros Emek, Uğur Mumcu, Adnan Yücel, Homeros, Sunullah Arısoy Kegev ödülleri kazanan Halim Yazıcı, “Âşikhava Sineması” ile ulaştığı düzeyi, “Küçük Taşlar İklimi”yle daha da yukarılara taşıyor ve 2011 Ömer Asım Aksoy ödülünü İzmir’e getiriyor. Dileğim bu düzeyde yeni kitaplarla buluşmak, “şiiir, her zaman şiiir” diyebilmek.

(8 Ekim 2011 tarihli Dil Derneği Toplantısı, Prof. Dr. Türkan Şaylan Alsancak Sanat Merkezi)